

grafietan maixu zen hari galdetzekotan ere egon nintzen ea ez al zuen ulertu. Azkarra ni. Xabierto hark, Michael Radford-en Postaria eta Pablo Nerudaren filmean bezalaxe, ikasi duela metaforak egiten eta fusilatu esan duenean ez zioela pelotoia reketez osatua zegoen ala alkandora beltzeko italiarrez. Fusilatu zioenean, fusilatu, ea nork hil zuen Lizardiren olerkia, poesia esaten ari zela. Zertarako behar ditugun hildakoak bizitzeko balio ez badigute. Famatuak nabarmen uzten gozatzen zuen Massimo Troisi gazte bat zela gure Xabierto, eta hura bezain tristea eta maitebera.

Jakina, azalpena luzea litzateke eta irakasleak ez du astirik. Oraindik beste irakasleekin eztabaidatu eta erabaki behar dituen puntu asko daude. Zergatik jazartu ziren Altube, Aitzol eta Ibar Lauaxeta eta Lizardi hil gaztearen kontra 1935etik aurrera? Zergatik Lizardi ez zuen apenas libururik saldu bere garaian? Zergatik eman zitzaion abertzaletasunetik bertsolaritzari berez literaturari zegokion esparrua? Erantzunak gaitzak dira eta inolaz ere ez umeez ulertzeko modukoak. Politika ere bada tartean, eta hara, zein da bera Hildakoen Pakea nahasteko? Lanjerosa zen azken batean, bat gehiago. Gainera zer, nola azaldu fusilatu batek fusilatu zuela Lizardi?□

IKUSKIZUNAK

IMANOL AGIRRE

MUNDOPOLIS

Ikuskizunaren kolore guztiak arrazakeriaren kontra. «Antzezan soil baten bitartez ez dugula mundu hau konponduko jakin badakigu, baina hemen duzue elkartasunean oinarritutako gizartearen aldeko ekarpen txiki bat». Hegoa-ren, nazioarteko ekonomia eta garapenari buruzko ikasketa-institutuare n arduradunak adierazitako berba hauek Barakaldoko oihala

itxi zuten *Mundopolis*-en estreinaldian. Ezohiko ekimen hau ongi etorria izan dadila taulen erresuma zaharrera. Euskal antzerkigintzan soberan baitaude lan hutsalak eta arinkeriak. *Mundopolis* antzezlanak zuzen eta artez konpromezua taularatzten du. Gizarte berri baten aldeko konpromezua. Mugarik gabe, arrazakeriarik gabe, zapalkuntzarik gabe. Antzerki-solasaren jokoa, poesia eta umorea dira lan honen giltzak. Hiru antzezlan ikuskizun batean.

Aurrenekoa, *Begiratzeaz aski badute...* Helena Pimentak zuzendu du. Errenteriako Ur talde sarituaren gidariak bi pertsonaien arteko elkarrizketa proposatzen digu; buruz buru, disko-teka baten enkargatua eta atariko zaindari armatua. Boterearen jabetza dute arazo. Eta gainera droga-mundua bertan dago isladaturik. Teatrak sarritan ematen duen testu-joko bikoi-tzak ikuslearen arreta korapilatuko du.

Bigarrena Carlos Panerak, Maskarada antzeki taldeko zuzendariak, *Txinago*, Jack Londonen narrazio baten moldaketa bat, eraman du eszenara. Indotxinaren gazte bati benetan gertatu zitzaion pasarte anker bat, hain zuzen. Errugabea izaki heriotza-zigorra kondenatu zuten indarrean zeuden frantziar mandatariek. Giro goibel eta hits honetan narrazioak ez du xamurtasuna galtzen. Lan poetikoa eta sentibera da. Urruneko kulturetatik hamaika ikasteko dugula gogora ekartzen diguna. Nabariak dira zuzendariaren ikus-entzunezko ikasketak, zinema-technikak antzerki-narrazioari ekar diezaiokeen norabide berria begi bistan utziz.

Azkena Ramon Barearen eskutik dator kigu. *Gulliver janari arinak* Karrakaren hainbat antzerki-lanetan eta joan zen urtean errodatu-eriko *Adiós Tobi adiós* laburmetraian jorratu duen bizi-tzairen parodia umoretsu beraren ildotik abiatu da. Kontsumo-gizartearen erokerian aurkitu du abiapuntua. Mundu gara-tua eta ez garatuen arteko kontraesanak agerian uzten ditu dis-kurtso atsegín eta probokatzailea erabiliz. Garzia izeneko prota-gonistaren izaera gero eta gehiago antzeman daiteke gure ar-tean. Saltzaile amorratua, etikarik gabekoa eta handiputza, alegia.

Hiru urrezko antzerkigile. Hiru lan zuzen eta aurrerakoi. Hiru istorio xede bakar batekin. Ikuskaria mundu justu baten aldeko borrokarekin bat egina. Pena bakarra egitasmo honen muga, ez baita antzerki-aretoetan ohi legez banatuko.□

HERIOTZA-ZIGORRA

Hollywood-en zirrikituak oraindik begia badu. Arestian antzerkigintzan aurkitzen dugun arinkeria genuen hizpide. Zinemagintzan ere, EEBBetatik datorrena batik bat, joera zimel honetako maisu-lan ugari pantailaratzen dira. Horregatik, urtean zehar oso filme gutxik betetzen naute. Narrazioaren kalitateaz gain, gizakiak dituen barne-kezka edota giza erronkei buruzko gogoeta aurrerakoiak eskatzea gogoko dut.

Tim Robbins–Susan Sarandon bikotearen itzalak zeharkatu du ozeanoa eta gaur Hollywood-en alderik aurrerakoien bandera gisa datozkigu. Egia esan, nekez konpreni dezakegu industria lizun eta ustel horretan nola zabaltzen diren honelako haize bolada garbien zirrikituak baina emaitzak denon begien aurrean daude. *Heriotza-zigorra* (*Dead man walking* —Hila badabil— jatorrizko tituluari iradokorrage deritzogu) arras lan biribila da. Mundu-polis honetan tamalez heriotza-zigorra ez da iraganeko amesgaiztoa, gaurko drama bat baizik.

Tim Robbins Robert Altman-en filmeetan ezagutu dut. Al-tua bezain sinesgarria iruditu zait. Independenteen taldean sartu ohi dute. Baina Hollywoodeko industrian independentea zer den dakien inor ba al dago? Nahiago dut esatea gaur arte lan egiteko profesional minbera izan dela.

Susan Sarandon-ek, berriz, ez du beti bere lagun minak erakutsi duen zorrotzasunik adierazi. Iparramerikar txepelkeriatan ikusia baitut nik. Alabaina, adorea izan du hainbat egitasmo aurrerakoietan esku hartzeko. Honen lekuko izan genuen abenduan Bilboko Laburmetraien Zinemaldian. Bertan bere offeko narrazioa entzun ahal izan genuen Amnesty International-ek burutu duen torturaren aurkako dokumental zirrarragarrri batean.□

OSKARREN TURISMOA

Heriotza-zigorak oskar bakar bat eskuratu du. Azken batean Robbins eta Sarandon industriaren partaideak dira. Er-tzean ibili arren zelaiaren barnealdean jokatzen dutela ezin dugu ahan-tzi. Zeluloidearen industriaren laudoriorik bero e-nak, berriz, erdialdeko mutur-muturra aritzen den batentzat izan dira. Mel Gibson mendebalde garatuaren jokaerarik atzera-koienen mezularia da. *Braveheart-en*, zuzendu duen estreinako filmean, Eskoziako independentzia dekoratu bat baino ez da bere burua lehen planoan agertzeko.

Begira noraino heltzen diren Kalifornian emandako sari er-gel hauek Eskoziako turismo-bulegoak dagoeneko prestatzen ari direla udako bisitarien uholdea. Highlands-eko muin ber-de-berdeak izan baitira, Gibson-ekin batera, filmearen honda-rra ikusleen erretinan. Paisaia baino ez. Hau da hau kalamita-tea! Ea hurrengo batean askatasuna eta justiziaren alde bo-rrokatzeko gogoia bizten duen zinezaleengan.

Propaganda ere izan zuen helburu Joseba Arregik, aurreko kultur kontseilariak, 80ko hamarkadako euskal zinemaren politika bideratu zuenean. Jakina denez, zine bolada honek ikuslea gogaitu baino ez zuen egin. Akaso, gaur egun, Rosa Diez-ek arrakastaren sekretua eskatu dio Mel Gibson-i gure iru-dia garbitzeko zazpi kontinenteetan. Dena den, ez dut uste kontseilari sozialistak independentziaren gaia egoki ikusiko zuenik. Bestela, zertara eraman iaz Hego Amerikara *Dias conta-dos* Imanol Uriberen filmea. Madrileko porlan grisean etakide eta emagalduen arteko maitasun istorioa kondatzen duena. Madrilen aurkituko ote zuen bere Euskal Herriko postala?

Honetatik guztitik lekutan, Nikaraguan, buru-belarri ari da errodaia berri batean Ken Loach. Beste askok ez bezala, zapaldu dituen lurrekiko atxikimendu sakon eta kritikoa plazaratu ohi duen zinegilea. Horrexegatik nire kuttunetakoa da. Ez du behin ere kale egin, nire iritziz. Irlandako iparraldean, Ingalaterrako auzo txiroetan, Espainiako gerra zibilean, kamara bikain mu-gitu du. Oraingoan, sandinisten iraultza aztertu nahi du. Ja-

kin badakit *Carla's Song* izeneko lan berriak ez duela mundua aldatuko baina ziur naiz duintasuna ez zaiola faltako.□

MARTXA, BORROKA ETA SAGARDOA

Bilboko otsail hotz eta euritsuan rock-gazteen ikuskaririk erraldoiena ikusteko parada izan genuen. «Egin Txotx» festak altxatu zuen Etxebarria parkean aspaldian lurperatuta zegoen haizkora musikala. Hamarkada bat baino gehiago igaro da est reinako «Egin Rock» lehiaketa mitikotik. Garaiko irabazleak gogora ekarri berri dizkigu Josu Zabalak, euskal kantagintzari buruzko mintegi batean: Bizkaian, Zarama; Gipuzkoan, Rip; Nafarroan, Barrikada; eta Araban, Hertzainak. RRV delakoa martxan zegoen. 80ko matxinada musikalak kalea bereganatu zuen. Eta Herri Batasunak asmatu zuen «Martxa eta Borroka» kanpainiari esker aire berriak hedatu ziren Euskal Herriko bazter orotan.

Euria barra-barra egin du ordutik. Eginek eutsi nahi izan dio ekimen zaharrari eta 90eko erdialdeko musika-bolada berria taularatu zen Etxebarriako oihal-etxolan. Bertan sagardo z blai eta trikitixa zaharra alde batera utzita, rocka nagusitu zen: Pilt, Fundiziyue, Martxoak 31, Amen, Latzen, Ipar Rap-Eroak, Iluna Beltz, Kashbad, Kaptan Egurrak eta Lugarri.

5 talde gipuzkoar, 3 bizkaitar eta 2 iparraldetar aritu ziren bi eszenatokitan. Oro har euskal gazte-musika berria soinu gogorra da. Hard, nazioarteko hiztegia harturik. Ez dago biguntasunik. Horra hor heavy-en semeak diren Latzen talde irabazlea, Su ta Garrek zabalduzako bideari estu-estu segituz.

Hitzetan ere ausartak dira eta sutan dagoen gazte-mugimendua rekin bat egiten dute. Begi bistan dago, musikak zein mezuak 80ko ereduari jarraitzen diotela. Dena den ez dut berritasunik ikusten. Orain dela hamabost urte punkak zabaldu zituen gure begi lokartuak. Gaurko hard-doinuek, errepikapenaren poderioz, logura sortarazten didate. Belaunaldi-arazoa ala berritzeko gaitasun falta?

Oroz gain, ukaezina da euskal ereduak ez duela zer ikusirik musika-industria boteretsuak ezartzen dituen ardatzekin. Blur eta Oasis, Britainia Handiko gazte-ikur berriek ez dute eragin izpirik izan alternatiboaren norabidea hartu duen euskal rock aitzindariarekin.

Azken hileotan Euskadi Gaztea irratiak plazaratu du telebis-tako iragarkiaren bigarren atala. Berriro ere laino gozo artean galduta dagoela dirudi. ETBn pantailaratu berri duen spotak ematen duen gazte-irudia Coca Colarekin bat dator bizitzare n koloreei dagokienez. Non ote dira Guggenheim-en nerabe li-rainak? Bi gaztetatik bat langabezia dago. Oraindik gazteen zalaparta ozenagoa izan daitekeela aurrikusten dut. □

ZENTSOREAREN KATALOGOA

Kantuak abisua eman zigun: *borreroak baditu milaka aurpe-gi* eta borre roak etengabe ekiten dio lanari. Hurrengo leroetan ikuskari zentsuratuen akta jaso nahi dut. Kulturaren esku zuriaren historia beltza.

ETBko mandatariek Bizkaiko Emakumeen Asanbladari iragarki arrunt bat isilarazi zioten. Ideologia gora ideologia behe-ra. Denok dakigunez, ETBk esku zuriak ditu. Emakunde eta Arartekoa baino itsuago oraingoan. Eta ez dago dimisiorik.

Hitzetik Hortzera afera ere nahiko ikusgarria izan da. Gogoratu behar dugu saio zentsuratua izan zela. ETBko zuzendari-tzak azkenengo emisioa moztu zuen bortizki. Ez zen aurreneko aldia eta tamalez azkena ere ez. Beraz, den-dena konpotzeko jar dezagun azeria oiloak zaintzen, otu zitzaion norbaiti. Alegia-ren amaiera iragarrita zegoen: Txoria ez da bertsotan arituko. Isilik hobeto dago-eta.

Arrazoi komertzialak direla medio, *Cachita* Enrique Urbizu bilbotarraren azken filmea ez da erakutsi Madrileko zenbait zinematokitan. Hitz lizunak ez omen dira zinezale batzuen gustoko eta horrexegatik zinematokien kudeatzaileek ez dute programatu. Jakin gura nuke zer filme fin eta zuhur ikusten

di ren hauen pantailetan. Zurikeriaren beste adibide bat baino ez, adierazpen-askatasunerako sasoi gorriotan.

Oskarretan ere *Big Brother*-en esku sartzea agerian izan genuen. Ekitaldian debekua zabaldu zen: kazetariak ez zuten baimenik izan izendapenetan zinegile eta aktore beltzen eska-siak sortutako iskanbilari buruz aritzeko. Itsurakeriari Stop!

Edizio mugatu batean (1.500 ale baino ez) Negu Gorriak-ek plazaratu berri duen konpaktoa zentsuraren ondorioa da. *Ustel-keria* izeneko lana taldearekiko elkartasuna adierazi dutenen-tzako oparia da. 14 kantu zentsuraren atzaparrari aurre egite-ko. Hasiera: *Oker Dabiltza*; eta amaiera: *Hipokrisiari Stop!* □

UNIBERTSITATEA

LONTXO OIHARTZABAL

IKASKETA-PLANGINTZA BERRIAK

Irakurleak jadanik badakikeenez, aldakuntza eta berrikun-tza handiak proposatzen ziren unibertsitateko ikasketen ere-muan. Aurrekoak baino malguagoak, ikaslearen ikaste-erritmo-ra eta interesetara egokituagoak izan beharko lukete plangin-tza berriek. Oinarrizko eta derrigorrezko ikasgaiekin batera hautazkoak ere eskaini beharko litzaizkioke ikasleari. Ikasketetan aurrera doan neurrian hautazko ikasgaien kopurua eta portzentaia gehitu egingo litzateke gainera.

Aukeratutako ikasketa-eremuko oinarrizko ezagutzak eta jakintza-gaiak aztertzeke eta lantzeke aukerekin batera, eremu horren inguruan ikasle bakoitzak izan ditzakeen interes eta jakinmin bereziei ere garapenbide bat ireki nahi izan zaie horrela jokatzuz. Ikaslearen motibagarritasuna modu egokiagoan eragin daitekeela aukera ezberdin horiek eskainiz pentsatu izan da. Eta izan ere, halaxe beharko luke izan.